

Handledning till Igelbäckskylten längs Tidens Väg

Igelbäcken - från havsvik till bäck

När inlandsisen smälte, var Igelbäcken en havsvik. Efter landhöjningen är den en grund bäck, med rinnande friskt vatten. Den är flera mil lång och rinner från Säbysjön norr om IKEA i Järfälla längs med Järvafältet och ut i havet vid Ulriksdals slott i Solna.

Iglar i bäcken

Bäcken har fått sitt namn efter de iglar som finns i bäcken. Iglar är ringmaskar precis som dagmaskar, men de lever i vatten. De simmar med slingrande rörelser eller tar sig fram med hjälp av sina sugkoppar i fram och bak. Iglarna lever av andra smådjur i vattnet och är ofarliga för oss.

Fisken grönling

I bäcken finns också den sällsynta fisken grönling. Tack vare den har hela området längs bäcken blivit skyddat. Fisken fördes in i bäcken på 1700-talet av kung Fredrik I som hade hört att den var god och bra för magen. Men det är inte mycket mat på den. Den är smal, fläckig och blir ca 10 centimeter lång. Längst fram har den skäggtömmar precis som torsken. Med hjälp av dem jagar den små kräftdjur på natten när det är mörkt. På dagarna ligger den och sover under stenar på botten. Om man håvar i bäcken är det lätt att få upp den tillsammans med andra smådjur i håven. Det är viktigt att släppa tillbaka djuren när man studerat dem färdigt. På Eggeby naturskola kan man låna håvar och få hjälp att studera djurlivet i bäcken.

Sländor

Många olika sländor lever större delen av sitt liv nere i bäcken. Trollsländan har en stor larv som kallas nymf. Den lever som rovdjur i flera år på andra smådjur i vattnet som den fångar med sin utfällbara mun. När den sedan förvandlats till vuxen trollslända lever den av myggor, flugor och getingar som den jagar ikapp och äter upp. Ofta flyger den runt och försvarar sitt område (revir) mot andra trollsländor genom våldsamma strider vid gränserna. Man kan också hitta larver av flicksländor, dagsländor och bäcksländor. De lever bara några dagar när de till slut blir vuxna.

Eftersom vattnet i bäcken är rinnande finns där inga grodor. De vill ha stillastående vatten. Däremot finns en groddamm nedanför Granholmstoppen med både grodor och vattensalamandrar.

Fåglar

Många fåglar lever också vid bäcken. Gräsanden är släkt med den tama ankan. Hanen har vackra färger medan honan är brunfläckig. Hon ska ju inte synas när hon ligger och värmer äggen i boet.

Strömstaren, som är en tillfällig gäst vid bäcken på vårvintern, fångar insekter både ovanför och under vattnet. Den simmar under vattnet med vingarna. Ovanpå vattnet kan den hitta små skraddare. Det är insekter som kan springa på vattenytan tack vare små hårstrån på fötterna.

Ibland kan man få syn på en stor grå fågel som flyger med indragen hals. Det är den grå hägern som fångar fisk i Igelbäcken.

Växter vid bäcken

Träden längs bäcken skyddar djurlivet genom att ge skugga så att det inte blir för varmt. Man kan bland annat hitta stora alar med kottar och olika sälarter, till exempel vide. I bäcken växer kaveldun, gul svärdsilja och rosendunört och på bäckens yta flyter fullt med små blad av växten andmat. Den äts till exempel av gräsänderna.

Igelbäckens användning

Igelbäckens friska rinnande vatten har i alla tider varit viktigt för rådjur och andra djur att dricka och också för människorna. Man kunde använda vattnet till matlagning och till tvätt, både av sig själv och av sina kläder. Man fiskade och byggde bostäder längs bäcken.

Tack vare det rinnande vattnet kunde man på 1800-talet bygga skovelhjul som snurrade i vattnet och drev kvarnar och sågverk. Bönderna från trakten kunde nu mala sin säd och få mjöl på ett enklare sätt än mellan två stenar. En kvarn låg norr om Barkarby flygfält. Bäcken var också viktig att färdas på med båt och på vintern med häst och släde eller med skridskor. För länge sedan använde man djurben som skridskor.